

Datum : 11 juni 2020
Aan : Gerda Oskam (Fractie van Water-Natuurlijk)
Van : College van dijkgraaf en hoogheemraden
Betreft : Bestrijding eiken processierups
CC : Overige leden algemeen bestuur

Inleiding

Op 20 mei 2020 zijn door de fractie van Water-Natuurlijk schriftelijke vragen gesteld met betrekking tot de bestrijding van de eiken processierups:

Op dit moment vindt de bestrijding plaats van de eikenprocessierups in vele gemeente in ons gebied. De eikenprocessierups is lokaal een grote plaag voor mensen en (huis)dieren en daarom wordt door de gemeenten hard gewerkt om deze rups te bestrijden. Gemeenten zetten diverse middelen in ter bestrijding van de eikenprocessierups, zoals het wegzuigen van de nesten, het bevorderen van natuurlijke predatoren via het plaatsen van nestkasten voor kool- en pimpelmees, ecologisch beheer van bermen en meer structuur en variatie in bermen. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van (biologische) bestrijdingsmiddelen, soms in een combinatie met alle voorgenoemde methodes.

Populair zijn de biologische middelen XenTari (bacteriën) en nematoden (met dodelijke bacterie), die zowel preventief als curatief worden ingezet. Helaas zijn deze middelen niet zo onschuldig, omdat ze niet alleen giftig zijn voor de eikenprocessierups, maar helaas ook voor onder meer andere rupsensoorten en vleermuizen. Daarnaast heeft door verstuing van deze giftige stoffen, het ook een schadelijk effect op bermvegetatie, parken, tuinen en ook op oppervlaktewater. Het effect op de biodiversiteit kan dan ook groot zijn als het niet heel selectief wordt toegepast. Helaas is bekend dat sommige gemeenten niet erg selectief te werk gaan en ook niet altijd actuele informatie hebben over de aanwezigheid van (beschermde) flora en fauna.

Water Natuurlijk maakt zich daarom grote zorgen over de negatieve effecten van deze middelen op de biodiversiteit in en rond onze wateren.

Dat leidt ons tot de volgende vragen:

- 1. Heeft u een overzicht van de bestrijdingsmethodes van de eikenprocessierups in de gemeenten in ons gebied en de hoeveelheid gebruikte middelen? Zo nee, bent u bereid dat op te stellen?*
- 2. Heeft u contact met de gemeenten over de bestrijdingsmethodes op de biodiversiteit in het algemeen en met name op de biodiversiteit in het water? Zo nee, bent u bereid hierover met hen contact op te nemen?*
- 3. Geeft u advies aan de gemeenten over de bestrijdingsmethodes voor de eikenprocessierups? Zo nee, bent u bereid dit wel te doen?*
- 4. Heeft u inzicht in de aanwezigheid van XenTari en nematoden in ons water? Zo ja, welke effecten ziet u op de kwaliteit van het water en de biodiversiteit in het water? Zo nee, bent u bereid hier onderzoek naar te doen?*
- 5. Heeft HDSR zelf eiken waar bestrijding plaats vindt tegen de eikenprocessierups? Zo ja, op welke manier worden deze bestreden?*
- 6. Bent u bereid de gemeenten te adviseren om bepaalde methoden wel/niet toe te passen, vanwege onze verantwoordelijkheid voor biodiversiteit in het algemeen en die in het water in bijzonder? Zo nee, waarom niet?*
- 7. Wilt u, via de Unie van Waterschappen, een algemeen advies laten opstellen voor gemeenten over de effecten van XenTari en nematoden en een verantwoord gebruik ervan?*

Met dank voor de beantwoording, namens de fractie van Water Natuurlijk, Gerda Oskam

Beantwoording vragen

Hierna worden de vragen beantwoord waarbij voor de leesbaarheid eerst de betreffende vraag wordt herhaald.

1. *Heeft u een overzicht van de bestrijdingsmethodes van de eikenprocessierups in de gemeenten in ons gebied en de hoeveelheid gebruikte middelen? Zo nee, bent u bereid dat op te stellen? Wij delen uw zorgen over het gebruik van bestrijdingsmiddelen bij de bestrijding van de eikenprocessierups. We vinden het goed dat u hier aandacht voor vraagt. De bestrijdingsmiddelen hebben lokaal grote impact op de biodiversiteit. Ook wij vinden dat zoveel mogelijk voorkomen moet worden dat de bestrijding nadelige effecten heeft op de biodiversiteit in het algemeen. En meer specifiek voor het waterschap: dat zoveel mogelijk voorkomen moet worden dat de bestrijding nadelig is voor de biodiversiteit in en rondom onze wateren. Iedere betrokken partij heeft hierbij zijn eigen rol en verantwoordelijkheid.*

Wat betreft het overzicht van de bestrijdingsmethodes van de gemeenten in ons gebied, waar u naar vraagt: nee, een compleet overzicht hiervan hebben wij niet en zijn wij ook niet van plan op te stellen. De verantwoordelijkheid voor de beheersing of bestrijding van de eikenprocessierups is de eigenaar van de grond waarop de eiken staan.

2. *Heeft u contact met de gemeenten over de bestrijdingsmethodes op de biodiversiteit in het algemeen en met name op de biodiversiteit in het water? Zo nee, bent u bereid hierover met hen contact op te nemen?*
Wij hebben intensief contact met gemeenten over behoud en versterking van de biodiversiteit in het water. Daar waar er aanleiding toe is om aan te nemen dat de bestrijding van eikenprocessierups invloed heeft op onze gezamenlijke doelstellingen op het gebied van waterkwaliteit en biodiversiteit, zullen wij de gemeente hierop zeker aanspreken. Dit is op dit moment echter niet het geval.
3. *Geeft u advies aan de gemeenten over de bestrijdingsmethodes voor de eikenprocessierups? Zo nee, bent u bereid dit wel te doen?*
Op dit moment geven wij geen advies aan gemeenten over de bestrijdingsmethodes. Dit is landelijk geregeld, het ministerie van IenW is verantwoordelijk voor het beleid omtrent het gebruik van bestrijdingsmiddelen (gewasbeschermingsmiddelen en biociden) buiten de landbouw. Gemeenten moeten zich daarbij houden aan de Wet natuurbescherming. Voor alle middelen geldt dat ze niet schadelijk mogen zijn voor beschermde soorten dieren en planten, anders dan de eikenprocessierups. Dit is een belangrijk uitgangspunt in de Wet natuurbescherming en daar staan wij als waterschap volledig achter.
4. *Heeft u inzicht in de aanwezigheid van XenTari en nematoden in ons water? Zo ja, welke effecten ziet u op de kwaliteit van het water en de biodiversiteit in het water? Zo nee, bent u bereid hier onderzoek naar te doen?*
HDSR heeft een uitgebreid meetnet waterkwaliteit en ecologie. Zowel in het landelijk als in het stedelijk gebied. Hierbinnen wordt de ontwikkeling van biodiversiteit in het water nauwlettend gevolgd. Een afname van biodiversiteit in het water als gevolg van het gebruik van bestrijdingsmiddelen is (nog) niet geconstateerd. Dit is ook conform onze verwachting: bij een correct gebruik van de bestrijdingsmiddelen, waarbij de geldende richtlijnen worden nageleefd, verwachten we dat de concentraties in het oppervlaktewater dusdanig laag zijn dat het effect op het waterleven gering is.
Daarnaast wordt de milieubelasting van XenTari (*Bacillus thuringiensis*) op het waterleven als gemiddeld of laag ingeschat (bron: Update van de risicolijst van Bestrijdingsmiddelen, CLM, 2019). Om deze redenen voeren we ook geen kostbare, specifieke metingen van XenTari of nematoden in het oppervlaktewater uit.

Beantwoording schriftelijke vragen

ex art. 40 Reglement van Orde

HDSR is voornemens om een overzicht te maken van de locatie van eiken op gronden waar wij eigenaar van zijn (zie hierna bij het antwoord op vraag 5). We verwachten dat dit meteen voor ons hele beheergebied inzicht kan geven in de aanwezigheid van eiken, bijvoorbeeld over watergangen waar eiken dicht langs de watergang staan. We zullen –waar relevant- onze inzichten en onze zorgen over het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen delen met de gemeenten en gezamenlijk bekijken of de bestrijding van eikenprocessierups relatie heeft met de gemeten biodiversiteit in het oppervlaktewater. Bijvoorbeeld in de watergangen waar veel eiken omheen staan.

5. *Heeft HDSR zelf eiken waar bestrijding plaats vindt tegen de eikenprocessierups? Zo ja, op welke manier worden deze bestreden?*

Ja, HDSR heeft zelf ook eiken waar bestrijding plaats vindt. Het gaat om eiken die op onze eigen zuiveringen staan. Dit jaar wordt er nog preventief gespoten met nematoden of Xentari. Overgebleven nesten worden handmatig weggezogen. Vanaf volgend jaar werken we met een nieuw bestek voor de bestrijding van de eikenprocessierups. Als voorbereiding hierop wordt bekeken of alternatieve manieren van bestrijding (meer ecologische bestrijding) mogelijk is.

Ook buiten onze zuiveringsterreinen bevinden zich eiken op gronden waar wij eigenaar van zijn. Hier werken we klachten gestuurd; als er klachten worden gemeld, dan zuigen we de nesten weg. Dit is echter nog niet voorgekomen. We zijn voornemens om onze aanpak uit te breiden met een inventarisatie van de aanwezige eiken op ons grondgebied. Vervolgens zal worden bekeken of op deze locaties aanvullende maatregelen genomen kunnen worden, bijvoorbeeld om natuurlijke vijanden aan te trekken (dit lijkt succesvol, zie <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=25453>.)

6. *Bent u bereid de gemeenten te adviseren om bepaalde methoden wel/niet toe te passen, vanwege onze verantwoordelijkheid voor biodiversiteit in het algemeen en die in het water in bijzonder? Zo nee, waarom niet?*

De taak om gemeenten hierin te adviseren ligt, zoals eerder genoemd, bij het ministerie van IenW. Hiertoe heeft het ministerie samen met andere partijen een Kennisplatform Eikenprocessierups opgericht. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) neemt hierin ook deel. Zie voor meer informatie: www.processierups.nu.

Zie verder ook het antwoord op vraag 2 en 4. Daar waar er aanleiding toe is om aan te nemen dat de bestrijding van eikenprocessierups invloed heeft op onze gezamenlijke doelstellingen op het gebied van waterkwaliteit en biodiversiteit, zullen wij het gesprek hierover aan gaan met gemeenten. Dit is op dit moment niet het geval. Ook zullen wij onze zorg over het gebruik van bestrijdingsmiddelen delen met de gemeenten die watergangen hebben waar veel eiken omheen staan.

7. *Wilt u, via de Unie van Waterschappen, een algemeen advies laten opstellen voor gemeenten over de effecten van Xentari en nematoden en een verantwoord gebruik ervan?*

Nee, dit zullen wij niet doen. Het ministerie van IenW heeft hierin de lead.